

Specyfika językowa przydomków i przezwisk szlacheckiego rodu Popławskich na Podlasiu w XVI–XVII wieku*

Linguistic Specificity of Nicknames and Sobriquets of the Noble
Popławski Family in Podlasie Region in the 16th and 17th Centuries

PIOTR ZŁOTKOWSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5777-2114>

e-mail: piotr.zlotkowski@mail.umcs.pl

Abstract. The topic of this article are the nicknames and sobriquets of the noble Popławski family in Podlasie region in the 16th and 17th centuries. The collected anthroponymic material was subjected to linguistic analysis, on the basis of which the onyms were divided into semantic and structural groups. One of the goals of the study was also to examine the popularity of individual structural types of anthroponyms in chronological terms. Attention was also paid to the problem of durability of individual structural models. The article presents exemplary material in the form of excerpted nicknames and sobriquets.

Keywords: nickname, sobriquet, nobility, Podlasie region, Popławy

Abstrakt. Tematem niniejszego artykułu są przezwiska i przydomki szlacheckiego rodu Popławskich na Podlasiu w XVI–XVII wieku. Zgromadzony materiał antroponimiczny poddany został analizie językowej, na podstawie której dokonano podziału onimów na grupy semantyczne

* Publikację tomu sfinansowano ze środków Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS. Wydawca: Wydawnictwo UMCS. Dane teledadresowe autora: Instytut Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, pl. M.C. Skłodowskiej 4, p. 205, 20-031 Lublin; tel.: (+48) 81 537 51 90.

i strukturalne. Jednym z celów opracowania było również zbadanie popularności poszczególnych typów strukturalnych nazw w ujęciu chronologicznym. Zwrócono także uwagę na problem trwałości poszczególnych modeli antroponimów. W artykule przedstawiony został materiał egzemplifikacyjny w postaci wyekscerpowanych przydomków i przezwisk.

Słowa kluczowe: przydomek, przezwisko, szlachta, Podlasie, Popławy

Podlasie jest szczególnie interesującym terenem badań antroponimicznych (m.in. Abramowicz, 1993; Citko, 2001; Dacewicz, 2001; Mordań, 2019; Sajewicz, 2013; Tichoniuk, 1988; Złotkowski, 2017). W związku z tym, że znaczne obszary przedrozbiorowego województwa podlaskiego zamieszkiwali przedstawiciele drobnej szlachty, zdecydowano się poddać analizie system nazw osobowych jednego z miejscowych rodów szlacheckich. Jego gniazdem jest wieś Popławy, niedaleko Brańska, położona w dawnej ziemi bielskiej.

Nazwa miejscowości ma charakter topograficzny. Kondratiuk wywodzi ją od apelatywu *popław*, który oznacza pastwisko lub suchą łąkę między polami, zalewaną w czasie powodzi (Kondratiuk, 1974, s. 164). Nazwa w pełni oddaje realia topograficzne, gdyż istotnie osada położona jest w szerokiej dolinie rzecznej Nurca, który dawniej, przed regulacją, często wylewał. Od tego toponimu, poprzez dodanie nazwiskotwórczego formantu *-ski*, zostało urobione nazwisko rodu.

Początki Popław wiążą się z kolonizacją szlachecką Podlasia w XV wieku. Konieczność zagospodarowania pogranicza polsko-litewskiego, wyludnionego w wyniku długotrwałych wojen późnego średniowiecza, przyczyniła się do napływu rycerstwa z Mazowsza oraz w mniejszym stopniu z Wielkopolski i Małopolski. Pierwsza wzmianka o istnieniu wsi pochodzi z 1416 roku i wiąże się z nadaniem przez Witolda, wielkiego księcia litewskiego, braciom Jakubowi i Bartłomiejowi z Gołuchowa dóbr Popławy (Kapica Milewski, 1870, s. 133; Romaniuk, 2021, s. 79). Kapica jako pierwszy powiązał nadanie z powstaniem wsi o tej nazwie. Heraldyk wywodził ród Popławskich z ziemi bielskiej od Gołuchowskich. Nie do końca wiadomo, skąd pochodzili obdarowani bracia, jednakże Romaniuk lokalizuje ich gniazdo w wielkopolskim Gołuchowie, miejscowości położonej między Kaliszem a Pleszewem (Romaniuk, 2016, s. 11). Badacz, analizując przekazy źródłowe, dochodzi do wniosku, że w XV stuleciu właściciele ziemi w Popławach zaliczali się do szlachty cząstkowej, czyli posiadającej część wsi. Jednak już w XVI wieku, zdaniem historyka, można ich określić jako szlachtę zagrodową, a więc posesjonatów niewielkich gospodarstw. Opinię tę potwierdza analiza dostępnych źródeł historycznych. Na podstawie danych rejestru podatku pogłównego z 1674 roku Romaniuk szacuje liczbę mieszkańców Popław na więcej niż 260, przyjmując, że zamieszkiwali oni nie mniej niż 60 domów (Romaniuk, 2016, s. 12, 31).

Obliczenia te stawiają miejscowość w tym czasie w rzędzie najludniejszych wsi ziemi bielskiej, a nawet Podlasia.

Bazę materiałową będącą podstawą niniejszej analizy antroponimicznej stanowią źródła historyczne o charakterze metrykalnym, administracyjno-sądowym, fiskalnym, a także wojskowym. Przydatna i bogata w poświadczenia źródłowe okazała się księga chrztów parafii Brańsk z lat 1644–1701. Wiele jednostek antroponimicznych udało się wyekscerpować z oryginalnych XVII-wiecznych ksiąg grodzkich brańskich, a także z ich odpisów, dokonanych przez I. Kapicę, zawierających rejestry ksiąg XVI- i XVII-wiecznych. Cennego materiału antroponimicznego dostarczyły również podlaskie rejestry podatkowe z 1579, 1580 i 1676 roku oraz rejestry podatku pogłównego powiatu brańskiego z 1673 i 1674 roku. Uzupełnieniem bazy źródłowej są popisy wojenne: województwa podlaskiego z 1528 oraz ziemi bielskiej z 1567 roku, jak również spis szlachty podlaskiej składającej przysięgę Koronie Polskiej w 1569 roku.

Termin *przezwiśko* jest w niniejszym opracowaniu rozumiany jako znak onomastyczno-językowy, zdolny do samodzielnego występowania w funkcji nominatywnej, mający charakter określenia indywidualnego. *Przydomek*, w odróżnieniu od przezwiska, jest nazwą służącą do identyfikacji nie pojedynczych denotatów, lecz całych, mniej lub bardziej spokrewnionych rodzin, wszystkich ich członków. Obie kategorie antroponimów są nazwami nieoficjalnymi, przy czym przydomki, podobnie jak nazwiska, mają charakter dziedziczny (Klinkosz, 1999, s. 88; Kuć, 2003, s. 121–122; Warchoł, 1996, s. 138–140). Breza definiował historyczny przydomek szlachty pomorskiej jako kategorię antroponimiczną, która funkcjonowała jako trzecie określenie (poza imieniem i nazwiskiem w dzisiejszym rozumieniu) pewnej linii genealogicznej rozrodzonej rodziny, mającą na celu: 1) wyróżnienie jednej rodziny od drugiej, 2) zrównanie pewnej rodziny pod względem zwyczajowo-kulturowym z innymi rodzinami, 3) podkreślenie niemieckości rodziny (Breza, 1978, s. 262).

W wyniku ekscerpcji źródeł historycznych udało się wyodrębnić 112 jednostek onimicznych, przydomków i przezwisk, które posłużyły do identyfikacji antroponimicznej członków rodu Popławskich w XVI i XVII stuleciu. Zostały one ułożone w postaci poniższego słownika, w którym tytuł hasła stanowi jednostka onimiczna. Artykuł hasłowy składa się z zapisu źródłowego nazwy osobowej, daty poświadczenia, skrótu nazwy źródła oraz numeru strony lub karty, na której znajduje się zapis. Ekscerpty z brańskiej księgi chrztów nie zawierają paginacji.

Abrahamowicz: Nobilis Galli *Abrahamowicz* Popławski 1614 KGB 13, 853v.; Slach. Jakub *Abrahamowicz* 1676 KGB 39, 137

Adamiak: N[obi]lis Valentini *Adamiak* Popławski 1677 Br I/B/1; Valentino *Adamiak* Popławski 1686 Br I/B/1

Adamowicz: Śl. Stanisław *Adamowicz* 1580 ŻDz 17, 124; Slach. Walentego *Adamowicza* Popławskiego 1674 ASK I 70, 452 v.

Aleksandro(w)ic(z): Petrum, Jacobum olim Thoma[e] *Aleksandrowicz* 1629 KGB 23, 755v.; Andree oli Stanislai *Aleksandrowicz* 1641 KGB 1, 510; d[omi]ni Casimieri *Alexandroicz* Popławski 1657 Br I/B/1; N[obi]lis Jozephi *Alexandrowicz* 1666 Br I/B/1; Slach. Woiciech *Alexandroicz* 1676 KGB 39, 137; N[obi]lis Albertus *Alexandrowicz* Popławski 1678 Br I/B/1; Nobili Alberto Popławski *Alexandrowic* 1690 Br I/B/1

Baltaziak: N[obi]lis Georgii *Baltasiak* 1661 Br I/B/1

Baltuch: N[obi]lis Georgii *Baltuch* Popławski 1671 Br I/B/1

Baltusak/Baltusiak/Bartosiak: N[obi]lis Georgii *Baltusak* 1667 Br I/B/1; Slach Jerzy *Bartosiak* 1674 ASK I 70, 420; Slach Jerzego *Baltusiaka* Popławskiego 1674 ASK I 70, 452 v.

Baltusek: N[obi]lis Georgy *Baltusek* 1665 Br I/B/1

Baraniak: N[obi]lis Stanislai *Baraniak* 1649 Br I/B/1; N[obi]lis Martinus Popławski *Baraniak* 1661 Br I/B/1; N[obi]lis Petri *Baraniak* Popławski 1672 Br I/B/1; N[obi]lis Martinus Popławski *Baraniak* 1696 Br I/B/1

Bartoszewicz: Slach Marcina *Barthoszewicza* Popławskiego 1674 ASK I 70, 452 v.

Bartoszko(w)ic(z): N[obi]lis Mathaei Popławski *Bartoszkoic* 1670 Br I/B/1

Bienkowicz: N[obi]lis Simon oll Joan[nis] *Bienkowicz* de Popławy 1571 ZZG 18, 587; N[obi]lis Nico[la]us oll Joan[nis] *Bienkowicz* Popławski 1593 ZZG 17, 697; Paulus, Georgius, Catharina, Zophia et Hedvigis filii et filiae oll Stanislai *Bienkowicz* Popławski 1601 L 812-1-7, 22 v.; Albertus oll Joan[nis] *Bienkowicz* Popławski 1603 L 812-1-7, 112 v.

Biernacik: Andreae *Biernacik* Popławski 1651 Br I/B/1

Biernat: N[obi]lis Andreae *Biernad* Popławski 1668 Br I/B/1; N[obi]lis Andreae *Biernat* Popławski 1670 Br I/B/1; N[obi]lis Lucae Popławski *Biernat* 1695 Br I/B/1

Biskup: N[obi]lis Nicolaus filius Sta[nisla]i *Biskup* Popławski 1588 ZZG 17, 503; Paulus oll Sta[nisla]i *Biskup* de Popławy 1592 ZZG 17, 615; Nicolao *Biskup* Popławsky 1614 KGB 13, 682; N[obi]lis Mathaei Popławski *Biskup* 1649 Br I/B/1; N[obi]lis Martini Popławski *Biskup* 1664 Br I/B/1; Slach. Marcin *Biskup* Popławski 1673 ASK I 70, 349v.

Biskupek: N[obi]lis Nico[la]us oll Sta[nisla]i *Biskupek* de Popławy 1588 ZZG 17, 512

Biskupik: Mathai ol[im] Stanisla[i] Popławski *Biskupik* 1640 KGB 1, 130; Mathaei *Biskupik* Popławski 1646 Br I/B/1; N[obi]lis Martinus *Biskupik* 1657 Br I/B/1; Slach. Marcin *Biskupik* 1674 ASK I 70, 420; N[obi]lis Martinus *Biskupik* Popławski 1678 Br I/B/1

Biskupowicz: N[obi]lis Nico[la]us filius Sta[nisla]i *Biskupowicz* de Popławy 1569 ZZG 18, 466; Nobil[is] Stanisla[i] Popławski *Biskupowicz* 1629 KGB 23, 695

Burak: N[obi]lis Joannes filius Mathiae *Burak* de Popławy 1566 ZZG 17, 127; Joannes olim *Burak*, Mathias olim Pauli *Burak* 1569 AU 244; Sta[nisla]us, Simon oll Mathiae *Burak* Popławski 1591 ZZG 17, s. 609; Balthazar oll Mathiae *Burak* Popławski 1601 L 812-1-7, 33 v.; Nobil[is] Petri olim Matia[e] *Burak* Popławski 1614 KGB 13, 1169 v.

Burako(w)ic(z): Joannes, Paulus, Petrus oll Mathiae *Burakowicz* de Popławy v. *Burak* 1576 ZZG 18, 528; Balthazar oll Mathiae *Burakowicz* Popławski 1603 L 812-1-7, 89 v.; Franciscu[m] filium Stanisla[i] *Burakowicz* 1629 KGB 23, 755v.; N[obi]lem Valentinu[m] filiu[m] Stanisla[i] *Burakoicz* Popławski 1640 KGB 1, 181, 346v.; Joannes Popławski *Burakouic* 1689 Br I/B/1; N[obi]li Casimiro Popławski *Burakowic* 1693 Br I/B/1; Nobili Andreae Popławski *Burakowic* 1693 Br I/B/1

Burkat: N[obi]lis Joannes oll Mathiae *Burkat* de Popławy 1587 ZZG 17, 489

Chabda: Jan Mikołaiewicz *Chabda* 1528 ŻDz 17, 221; N[obi]lis Joannes *Chabda* de Popławy 1539 ZZG 20, 3; N[obi]lis Sta[nisla]us oll Joan[nis] *Chabda* de Popławy 1545 ZZG 20, 81; N[obi]lis Nico[la]us filius Sta[nisla]i *Chabda* de Popławy 1587 ZZG 17, 474; Valentinus filius oll Sta[nisla]i *Chabda* Popławski [...] Nicolao filio oll eiusd[em] Sta[nisla]i *Chabda* Popławski in ead[em] Popławy h[ae]r[e]de fr[at]r[e] suo g[e]r[ma]no 1608 L 812-1-8, 87

Chabdzicz: Adam oll Joan[nis] *Chabdzicz* Popławski 1604 L 812-1-8, 4; Mathai ol[im] Stanislai *Chabdzicz* Popławski 1641 KGB 1, 510

Chab(d)zik: Nico[la]us et Valentinus oll Sta[nisla]ji *Chabdzik* Popławski 1603 L 812-1-7, 104; Bartholomeus olim Alberti, Stanislaus ol[im] Nicolai *Chabzik* Popławscy 1629 KGB 23, 755v.

Chabo(w)icz: Nobil[is] Stanislaus ol[im] Nicolai *Chaboicz* 1627 KGB 23, 187

(E)razmiak/Harazmiak: N[obi]lis Bartholomei *Razmiak* Popławski 1660 Br I/B/1; Slach Slach Bartosz *Harazmiak* 1674 ASK I 70, 419 v.; Nobili Martino Popławski *Razmiak* 1693 Br I/B/1; N[obi]lis Martinus Popławski *Erasmiak* 1695 Br I/B/1; N[obi]lium Martini Popławski *Erazmiak* 1697 Br I/B/1

Erazmik: Bartholomei *Erasmik* Popławski 1650 Br I/B/1

Eustachowicz: N[obi]lium Andreae *Eustachowicz* Popławski 1679 Br I/B/1

Fabianik: N[obi]lis Pauli *Fabianik* Popławski 1667 Br I/B/1; Slach Paweł *Fabianik* 1674 ASK I 70, 420

Frać: Nobilis Thomae *Fronc* 1696 Br I/B/1

Frać(z)ak: N[obi]lis Joannis *Fraćak* Popławski 1669 Br I/B/1

Gawlak/Gawłak: N[obi]lis Jacobi *Gawlak* 1661 Br I/B/1; N[obi]lis Jacobi *Gawłak* Popławski 1663 Br I/B/1; Slach. Jakub *Gawłak* Popław 1673 ASK I 70, 349v.; Slach. Jakub *Gawłak* 1674 ASK I 70, 420

Gawlik: N[obi]lis Nicolai Popławski *Gawlik* 1694 Br I/B/1

Gawło(w)icz: N[obi]lis Michael oll Bart[holo]maei *Gawłowicz* de Popławy 1569 ZZG 18, 470; N[obi]lis Michael oll Bart[holo]maei *Gawłowicz* de Popławy 1593 ZZG 18, 231; Joannes oll Michaelis *Gawłowicz* Popławski 1604 L 812-1-8, 3 v.; Thomam olim Martini *Gawłowicz*, Stanislaw[m] olim Bartholomei *Gawłowicz* 1629 KGB 23, 755v.; N[obi]lis Thomasz Popławski *Gawłowicz* 1644 Br I/B/1

Gita/Gyta: N[obi]les Joannes et Sta[nisla]jus oll Leonardi *Gyta* de Popławy 1580 ZZG 17, 352; N[obi]lis Sta[nisla]jus oll Leonardi *Gita* de Popławy 1589 ZZG 17, 533; Joannes oll Leonardi *Githa* Popławski 1600 L 812-1-7, 5 v.

Goląbek: Alberti Popławski *Goląbek* 1645 Br I/B/1

Grod: N[obi]lis Mathias oll Joan[nis] *Grod* de Popławy 1555 ZZG 17, 81; N[obi]les Felix, Sebastianus olim Joannis *Grod* de Popławy 1555 ZZG 17, 84

Grodek: N[obi]lis Felix filius Joan[nis] *Grodek* de Popławy 1551 ZZG 20, 15

Herny: Zophiam filiam oll Michaelis *Herny* Popławski 1607 L 812-1-8, 66 v.

Janas(z)czyk: Nobilem Joannem Popławski *Janasczyk* 1628 KGB 23, 600; N[obi]lis Martini *Janasczyk* 1665 Br I/B/1; Tomae Popławski *Janaszczyk* 1674 Br I/B/1; Slach. Woyciech *Janasczyk* 1674 ASK I 70, 420; N[obi]lis Alberti *Janaszczyk* 1677 Br I/B/1

Janas(z)ek: N[obi]lis Nico[la]us oll Joan[nis] *Janassek* de Popławy 1588 ZZG 17, 493; N[obi]les Nico[la]us, Albertus oll Joan[nis] *Janaszek* Popławski 1599 ZZG 17, 1183

Janas(z)ko(w)ic(z): Nobiles Albertum, Joanne[m] olim Nicolai *Janaszkowicz* 1629 KGB 23, 755v.; Georgium ol[im] Alberti *Janaskoic* 1640 KGB 1, 56, N[obi]lis Petri *Janaszkoicz* Popławski 1650 Br I/B/1; Thomas *Janaskoicz* Popławski 1651 Br I/B/1; N[obi]lis Georgii *Janaszkoic* 1656 Br I/B/1; N[obi]lis Thomae *Janaszkowicz* Popławski 1657 Br I/B/1; Slach. Thomasz Popławski *Janaskowicz* 1673 ASK I 70, 350; Slach. Woyciech *Janaszkowicz* 1674 ASK I 70, 420; Slach. Woyciech *Janaszkoicz* 1676 KGB 39, 137v.; n[obi]l[i]um Martini *Janaszkowicz* Popławski 1678 Br I/B/1; N[obi]lis Albertus *Janaskowicz* 1683 Br I/B/1

Janus(z)kowicz: Nicolaum dictum *Januskowicz* Popławski 1613 KGB 13, 431

Jerzak: N[obi]lis Martinus *Jerzak* Popławski 1671 Br I/B/1; N[obi]lis Alberti *Jerzak* Popławski 1690 Br I/B/1

Kazimierczyk: N[obi]lis Andreae Popławski *Kazimiercik* 1644 Br I/B/1; N[obi]lis Mathias Popławski *Kazimiercik* 1645 Br I/B/1

Kazimi(e)r(z)owic(z): Бартошь *Казимеровичъ*, Янь *Казимеровичъ* 1567 RIB, 33, 1105; Slachetny Jan y Zygmunt *Kazimierzowicze* 1579 ASK I 47, 376v.; Barbara filia oll Thomae *Kazimierowicz* de Popławy 1589 ZZG 18, 598; N[obi]lis Paulus oll Joan[nis] *Kazimirowicz* de Popławy 1597 ZZG 18, 288; Jan olim Pauli

Kazymiroicz Popławski 1640, 1641 KGB 1, 10v.; *Andreae* Popławski *Kazymiroicz* 1653 Br I/B/1; *Mathias* Popławski *Cazimiroicz* 1654 Br I/B/1; *Mathiae* Popławski *Casimiroicz* 1655 Br I/B/1; *Albertus* *Kazimierowic* 1671 Br I/B/1; N[obi]lis *Francisci* Popławski *Cazimiroicz* 1671 Br I/B/1; Slach. *Woyciech* *Kazimierzowicz*, Slach. *Piotr* *Kazimierzowicz*, Jmsc *Pan* *Andrzej* *Kazymiroicz*, Slach. *Franciszek* *Kazymiroicz* 1676 KGB 39, 137v.

Kazmierzyk: N[obi]lis *Mathis* Popławski *Kazmierzyk* 1644 Br I/B/1; *Andreas* Popławski *Kazmierzyk* 1650 Br I/B/1

Kielbowicz: N[obi]lis *Michael* *Kielbowicz* de Popławy 1571 ZZG 18, 577

Ki(e)ra: N[obi]lis *Sta[nisla]us* oll *Adae* *Kira* de Popławy 1577 ZZG 17, 224; N[obi]les *Mathias*, *Florianus* oll *Sta[nisla]i* *Kiera* de Popławy 1588 ZZG 17, 509; *Mathias* oll *Stanislai* *Kiera* Popławski 1601 L 812-1-7, 22 v.

Kierowicz: N[obi]lis *Sta[nisla]us* oll *Adae* *Kiera* sive *Kierowicz* de Popławy 1574 ZZG 18, 509

Ki(e)rzyk: oll *Mathiae* *Kirzyk* Popławski 1603 L 812-1-7, 81 v.

Kociak: *Martinus* *Koczak* Popławski 1649 Br I/B/1; N[obi]lis *Josephi* *Kociak* 1663 Br I/B/1; N[obi]lis *Alberti* *Kocziak* Popławski 1669 Br I/B/1; *G[e]n[er]osi* *Joannis* Popławski vulgo *Kociak* 1697 Br I/B/1

Kosczyk: *Stanislaus* *Kosczyk* Popławski 1645 Br I/B/1

Kosowicz: *Salomon* oll *Joan[nis]* *Kossowicz* de Popławy 1605 L 812-1-8, 26 v.

Krolewicz/Krolowicz: *Michał* *Krolewicz*, *Jan* *Krolewicz*, *Petr* *Krolewicz* 1528 *ŻDz* 17, 221; N[obi]lis *Paulus* *Krolewicz* de Popławy 1540 ZZG 20, 7; N[obi]lis *Nico[la]us* *filius* *Simonis* *Krolewicz* de Popławy 1588 ZZG 17, 512; *Sta[nisla]us* oll *Simonis* *Krolewicz* Popławski 1605 L 812-1-8, 20; *Jacob[um]* *filiu[m]* *Nicolai* *Krolowicz* Popławski 1613 KGB 13, 98v.; *Stanislau[m]* *filiu[m]* olim *Nicolai* *Krolewicz*, *Luca[m]* olim *Nicodemi* *Krolewicz* 1629 KGB 23, 755v.

Lacho(w)ic(z)/Lecho(w)ic(z): N[obi]lis *Joannes* *Lechowicz* de Popławy 1546 ZZG 20, 87; *Joannes* *Lechowicz* 1569 AU 244; *Salomon* oll *Joan[nis]* *Lachowicz* in Popławy 1605 L 812-1-8, 18; *Paulu[s]* olim *Joannis* *Lechoicz*, *Erasmus* olim *Floriani*

Lechoicz 1629 KGB 23, 755; Nobilem Paulum ol[im] Joannis *Lachowic* Popławski 1640 KGB 1, 390; Gregorius *Lechoic* Popławski dictus *Walach* 1644 Br I/B/1; 349v.; Slach. Grzegorz *Lechowicz*, Slach. Paweł *Lechowicz* 1674 ASK I 70, 420; Slach. Grzegorz *Lachowicz* Popławski, Slach. Paweł *Lachowicz* 1676 KGB 39, 137

Lenartowicz: N[obi]lis Joannes oll Sta[nisla]ji *Lenartowicz* de Popławy 1589 ZZG 17, 555

Les(z)ko(w)icz: N[obi]lis Joannes, Mathias, Thomas, Petrus, Albertus filii oll Sta[nisla]ji *Leskowicz* Popławski 1589 ZZG 17, 540; Slach. Marcin Popławski *Leszkowicz* 1673 ASK I 70, 350v.; Slach. Thomasz *Leskoicz* 1676 KGB 39, 137

Lizaczek: N[obi]lis Jacobi Popławski *Lizaczek* 1655 Br I/B/1

Łukasik: Slach Jan *Łukasik* 1674 ASK I 70, 419 v.

Maciejak: Nobil[is] Alberto Popławski *Macieiak* 1693 Br I/B/1

Maciejc(z)ak: N[obi]lis Petrus *Macieycak* Popławski 1678 Br I/B/1

Maciejczuk: N[obi]lis Francisci Popławski *Maczieyczuk* 1672 Br I/B/1; N[obi]lis Albertus Popławski *Maczeyczuk* 1677 Br I/B/1; Alberto Popławski *Macieyczuk* 1690 Br I/B/1

Maciejczyk: Nobilis Francisci Popławski *Macieyczuk* 1686 Br I/B/1

Marcinik: N[obi]li Alberto Popławski *Marcinik* 1679 Br I/B/1

Marcjanik: Slach Woyciech *Marcyjanik* 1674 ASK I 70, 420; N[o]bi[li]s Albert Popławski *Marcjanik* dicti 1691 Br I/B/1

Michalc(z)uk: N[obi]lis Andreas *Michalcuk* Popławski 1671 Br I/B/1; N[obi]lis Andreae Popławski *Michalczuk* 1679 Br I/B/1

Michalczyk: Slach Jan *Michalczyk* 1674 ASK I 70, 420

Michalowicz: N[obi]lis Joannes *Michalowicz* de Popławy 1580 ZZG 17, 352

Michno: N[obi]les Jacobus et Michael filii oll Nicolai *Michno* de Popławy v. *Michnowicz* 1591 ZZG 17, 574; N[obi]lis Michael oll Nicolai *Michno* de Popławy 1593 ZZG 17, 728

Mich(n)o(w)ic(z): Jacobus oll Nico[la]i *Michnowicz* in Popławy 1599 ZZG 17, 1123; Joannes olim Nicolai *Michnoicz* 1629 KGB 23, 755; Nobilis Joannes olim Nicolai *Michnowic* Popławski 1641 KGB 1, 404v.; Mathaei Popławski *Michnoicz* 1650 Br I/B/1; N[obi]lis Joannis *Michnoic* Popławski 1670 Br I/B/1; Slach. Jakub Popław *Michnowicz* 1673 ASK I 70, 349v.; Slach. Jan *Michnowicz*, Slach. Jakub *Michnowicz*, Slach. Matheusza *Michnowicza* 1674 ASK I 70, 419v., 420; Slach. Jakub *Michnoicz* 1676 KGB 39, 137, N[obi]liu[m] Thomae Popławski *Michnowicz* 1693 Br I/B/1

Mikołajc(z)uk: N[obi]lis Stanislai *Mikołaiczuk* 1678 Br I/B/1; N[obi]lis Stanislai *Mikołaicuk* Popławski 1682 Br I/B/1; N[obi]lis Paulus *Mikołaycuk* Popławski 1683 Br I/B/1

Mikołajc(z)yk: Mattheusz *Mikołayczyk* 1674 ASK I 70, 420; Slach Stanisław *Mikołayczyk* 1674 ASK I 70, 420; Nobilis Stanislai Popławski *Mikołajcyk* 1686 Br I/B/1

Noska: N[obi]lis Sigismundus filius Joan[nis] *Noska* de Popławy 1551 ZZG 20, 16; N[obi]les Sta[nisla]us, Nico[la]us, Paulus oll Joannis *Noszka* de Popławy 1581 ZZG 17, 371; N[obi]lis Nico[la]us, Mathias oll Joan[nis] *Nosska* de Popławy 1588 ZZG 17, 506; Nob[i]l[ib]us Jacobo olim Mat[h]ia[e] *Noska* et Paulo olim Joanni[s] *Noska* Popławski 1614 KGB 13, 984v.

Noskowicz: N[obi]lis Matthaesus *Noskowicz* Popławski 1595 ZZG 18, 249

Nos(z)czyc: Paulus oll Joan[nis] *Noszczyc* Popławski in Popławy h[ae]r[e] s cum Joanne filio suo 1602 L 812-1-7, 61 v.; N[obi]lis Stanislai *Koszcyc* (!) Popławski 1628 KGB 23, 998; Nobili Martinu[m], Simonem et Eustachij *Noszcyc* 1641 KGB 1, 510

Nos(z)czyk: oll Nicolai *Noszczyk* Popławski 1594 ZZG 17, 806; Paulus oll Joan[nis] *Noszczyk* de Popławy h[ae]rs cum Joanne Popławski filio suo 1602 L 812-1-7, 55; Nobilem Stani[sla]um olim Matia[e] *Noszczyk* Popławski 1613 KGB 13, 265; Gregorius olim Stanislai *Noszczyk* 1629 KGB 23, 755

Noszczykowicz: N[obi]lis Nico[la]us oll Joan[nis] *Noszczykowicz* de Popławy 1569 ZZG 18, 465

Ochnio: N[obi]lis Abraham oll Sta[nisla]ji *Ochnio* de Popławy 1588 ZZG 17, 515; Sta[nisla]jus oll Abrahæ *Ochnio* de Popławy h[ae]r[e]s cum Gallo fr[at]r[e] suo g[e]r[ma]no 1599 ZZG 17, 1150

Ochniewicz: N[obi]lis Gregorius *Ochniewicz* de Popławy 1547 ZZG 20, 113; N[obi]lis Georgius, Felix oll Pauli *Ochniewicz* de Popławy 1555 ZZG 17, 84; Abraham oll Sta[nisla]ji *Ochniewicz* de Popławy 1592 ZZG 17, 614

Ostafiej/Ostapiej: Symonis *Ostafiej* Popławski 1650 Br I/B/1; N[obi]lis Simoni *Ostafiej* 1662 Br I/B/1; Slach Walenty *Ostapiej* 1674 ASK I 70, 419 v.

Ostafiejc(z)uk: N[obi]lis Andreas *Ostafiejczuk* Popławski 1675 Br I/B/1; N[obi]lis Andreas *Ostafiejczuk* 1676 Br I/B/1

Ostafiejczyk: N[obi]lium Andreae Popławski *Vostafiejczyk* 1683 Br I/B/1

Ostafiejowic(z): Martinus *Ostafiejowic* 1648 Br I/B/1

Parzychlebik: Nobilis Christophori Popławski *Parzychlebik* 1655 Br I/B/1

Piecus(z)ak: N[obi]lis Pauli *Pieczusak* 1662 Br I/B/1; N[obi]lis Pauli *Piecusak* Popławski 1668 Br I/B/1

Piekut: Paulus oll Martini *Piekut* de Popławy 1571 ZZG 18, 567; N[obi]lis Joannes oll Martini *Piekut* Popławski 1598 ZZG 18, 324

Piekutowicz: N[obi]lis Paulus oll Martini *Piekutowicz* de Popławy 1571 ZZG 18, 587

Piętka: N[obi]lis Lucas oll Jacobi *Piętka* de Popławy 1587 ZZG 17, 485; Lucas oll Jacobi *Piętka* Popławski 1604 L 812-1-7, 127

Piętkowicz: N[obi]lis Lucas oll Jacobi *Piętkowicz* de Popławy 1572 ZZG 18, 592

Pilisko(w)icz: N[obi]lis Thomas olim Martini *Piliskoicz* Popławski 1644 Br I/B/1

Pisarc(z)uk: N[obi]lis Stanislai Popławski *Pisarcuk* 1656 Br I/B/1; N[obi]lis Pauli Popławski *Pisarczuk* 1683 Br I/B/1

Pisarc(z)yk: N[obi]lis Albertus Popławski *Pisarczyk* 1646 Br I/B/1; Sebastianus Popławski *Pisarczyk* 1648 Br I/B/1; Stanislaus Popławski *Pisarczyk* 1649 Br I/B/1; No[bi]l[is] Pauli Popławski *Piszarczyk* 1654 Br I/B/1; Slach. Stanisław Popławski *Pisarczyk* 1673 ASK I 70, 349v.; Slachetny Stanisław *Pisarczyk*, Slach. Paweł *Pisarczyk*, Slach. Thomasz *Pisarczyk* 1674 ASK I 70, 419v., 420; N[obi]les Simonis Popławski *Pisarczik* 1679 Br I/B/1

Sebestianik/Sobiestianik: Nobilibus ... Paulo Popławski *Sobestianik* 1688 Br I/B/1; N[obi]lis Pauli *Sebestianik* Popławski 1695 Br I/B/1

Staskowicz: Xto[pho]rus oll Joan[nis] *Staskowicz* Popławski 1605 L 812-1-8, 27

Surma: N[obi]lis Sta[nisla]us *Surma* Popławski 1597 ZZG 18, 283; N[obi]lis Joannes, Thomas, Petrus, Albertus oll Sta[nisla]ji *Surma* de Popławy 1597 ZZG 18, 288

Surmik: Joannes oll Sta[nisla]ji *Surmik* de Popławy 1607 L 812-1-8, 50

Szkoda: N[obi]lis Valentini Popławski *Szkoda* 1644 Br I/B/1; Franciscus Popławski *Szkoda* 1653 Br I/B/1

S(z)kodziak: Valentini *Szkodziak* Popławski 1646 Br I/B/1; N[obi]lis Marcianus Popławski *Szkodziak* 1647 Br I/B/1; Franciscus *Szkodziak* Popławski 1647 Br I/B/1; N[obi]lis Albertus *Szkodziak* Popławski 1667 Br I/B/1; N[obi]lis Joannes Popławski *Szkodziak* 1670 Br I/B/1; N[obi]lis Joannis Popławski *Skodziak* 1684 Br I/B/1

Światlik: N[obi]lis Georgii *Switalik* 1644 Br I/B/1

Świcielik: N[obi]lium Martini Popławski *Suiczelik* 1679 Br I/B/1

Trusk(o): N[obi]lis Jacobus *Trusk* de Popławy 1551 ZZG 20, 19; Nico[la]us oll Sta[nisla]ji *Trusk* de Popławy 1570 ZZG 18, 555; N[obi]lis Mathias filius Nico[la] i *Trusk* de Popławy 1588 ZZG 17, 512; Martinus oll Nicolai *Trusko* Popławski 1604 L 812-1-8, 1 v.

Truskowicz: Martinus oll Sta[nisla]ji *Truskowicz* de Popławy 1599 ZZG 17, 598; Martinus oll Nico[la]ji *Truskowicz* de Popławy 1599 ZZG 17, 1150; Bernardus oll Mathiae *Truskowicz* Popławski 1608 L 812-1-8, 74 v.

Turek: Paulus oll Sta[nisla]i *Turek* in Popławy 1599 ZZG 17, 1123; Paulus oll Sta[nisla]i *Turek* Popławski 1607 L 812-1-8, 59 v.

Wałach: N[obi]lis Gregorius Popławski *Wałach* 1644 Br I/B/1; Nobilis Pauli *Wałach* Popławski 1646 Br I/B/1; N[obi]lis Paulus *Wałach* Popławski 1678 Br I/B/1; N[obi]lis Andreae Popławski *Wałach* 1696 Br I/B/1

Wałasik/Wałaszyk: Gregorii *Wałaszyk* Popławski 1649 Br I/B/1; Pauli Popławski dicto *Wałaszyk* 1655 Br I/B/1; nobilis Pauli Popławski cognomine *Wałasik* 1656 Br I/B/1; Anderae Popławski dictus *Wolasik* 1683 Br I/B/1

Wałaszek: Paulus *Wałaszek* Popławski 1649 Br I/B/1

Wałaszuk: Nobilis Andreae Popławski dicti *Wałaszuk* 1686 Br I/B/1

Włost: Hryhor Stasewicz *Włost* 1528 ŻDz 17, 221; N[obi]lis Adam oll Joan[nis] *Włost* de Popławy 1577 ZZG 17, 214

Włost(o)(w)ic(z): Миколай *Влостовичъ* Поплавский, Станиславъ *Ластовичъ* 1567 RIB 33, 1105; N[obi]lis Nico[la]us filius Sta[nisla]i *Włostowicz* de Popławy 1587 ZZG 17, 490; nobilis Mathias Popławski *Włostoicz* ol[im] Stanislai 1628 KGB 23, 600; Stanislai Popławski *Włosoicz* 1647 Br I/B/1; N[obi]lis Thomae *Włostowicz* Popławski 1664 Br I/B/1; Slach. Thomasz *Włostowicz*, Slach. Piotr *Włostowicz* Popław, Slach. Krzysztofh *Włostowic* Popław 1673 ASK I 70, 350; Slachetny Piotr *Włostowicz*, Slachetny P. Thomasz *Włostowicz*, Slach. Krzysztofh *Włostowicz* 1674 ASK I 70, 419v.; Thoma Popławski *Włostowic* 1677 Br I/B/1; N[obi]lis Andreae *Włostowicz* Popławski 1693 Br I/B/1

Wojcieszky: Nobilis Martiani *Wojcieszky* Popławski 1653 Br I/B/1

Zawarte w powyższym słowniku antroponimy są pod względem budowy strukturami niederywowanymi oraz derywatami patronimicznymi. Niektóre jednostki mogły być derywowane przed przeniesieniem ich do kategorii przydomków i przezwisk. W tym przypadku zastosowane w derywacji wykładniki formalne nie mają charakteru patronimicznego. Derywaty patronimiczne zostały urobione za pomocą formantów: *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz*, *-ik*, *-yk*, *-ak*, *-ek*, *-uk*, *-ka*.

Kolejnym krokiem był podział zgromadzonych antroponimów na grupy strukturalne i semantyczne. Na potrzeby klasyfikacji jako nadrzędne przyjęto kryterium

strukturalne, natomiast jako podrzędne – semantyczne. Wyodrębnione w ten sposób grupy strukturalne i semantyczne onimów przedstawiają się następująco:

Przydomki i przezwiska niederywowane (21):

a) odimienne (8)

Baltuch, Biernat, Burkat, Frąc, Michno, Ochnio, Ostafiej/Ostapiej, Włost

b) odapelatywne (12)

Biskup, Burak, Chabda, Gita/Gyta, Grod, Herny, Ki(e)ra, Piekut, Surma, Szkoda, Trusk(o), Wałach

c) odetnonimiczne (1)

Turek

Przydomki i przezwiska derywowane za pomocą formantów patronimicznych (91):

1. *-icz, -(ew)icz, -(ow)icz* (35):

a) odimienne (20)

Abrahamowicz, Adamowicz, Aleksandro(w)ic(z), Bartoszewicz, Bartoszeko(w)ic(z), Bienkowicz, Eustachowicz, Gawłowicz, Janas(z)ko(w)ic(z), Janus(z)kowicz, Kazimi(e)r(z)owic(z), Lacho(w)ic(z)/Lecho(w)ic(z), Lenartowicz, Les(z)ko(w)ic(z), Michałowicz, Mich(n)o(w)ic(z), Ochniewicz, Ostafiejowicz(z), Staskowicz, Włost(o)ic(z)

b) odapelatywne (15)

Biskupowicz, Burako(w)ic(z), Chabdzicz, Chabo(w)icz, Kielbowicz, Kierowicz, Kosowicz, Krolewicz/Krolowicz, Noskowicz, Nos(z)czyk, Noszczykowicz, Piekutowicz, Piętkowicz, Pilisko(w)icz, Truskowicz

2. *-ik, -yk* (27):

a) odimienne (16)

Biernacik, Erazmik, Fabianik, Gawlik, Janas(z)czyk, Kazimierczyk, Kazimierzyk, Łukasik, Maciejczyk, Marcinik, Marcjanik, Michalczyk, Mikołajc(z)yk, Ostafiejczyk, Sebastianik/Sobiestianik, Wojcieszuk

b) odapelatywne (10)

Biskupik, Chab(d)zik, Ki(e)rzyk, Kosczyk, Nos(z)czyk, Pisarc(z)yk, Surmik, Światlik, Świcielik, Wałasik/Wałaszyk

c) od apelatywów-compositów (1)

Parzychlebik

3. *-ak* (14):

a) odimienne (10)

Adamiak, Baltaziak, Baltusak/Baltusiak/Bartosiak, (E)razmiak/Harazmiak, Frąc(z)ak, Gawlak/Gawłak, Jerzak, Maciejak, Maciejc(z)ak

b) odapelatywne (4)

Baraniak, Kociak, Piecus(z)ak, S(z)kodziak

4. -ek (7):

a) odimienne (2)

Baltusek, Janas(z)ek

b) odapelatywne (5)

Biskupek, Gołąbek, Grodek, Lizaczek, Wałaszek

5. -uk (6):

a) odimienne (4)

Maciejczuk, Michalc(z)uk, Mikołajc(z)uk, Ostafiejc(z)uk

b) odapelatywne (2)

Pisarc(z)uk, Wałaszuk

6. -ka (2):

a) odapelatywne (2)

Noska, Piętka

Poddane klasyfikacji antroponimy charakteryzuje względna równowaga między formacjami odimiennymi a strukturami odapelatywnymi (61 do 50). W badanej grupie tylko jedna jednostka motywowana była etnonimem. Jeśli weźmiemy pod uwagę budowę onimów, zdecydowaną przewagę stanowią struktury derywowane, w przeciwieństwie do niederywowanych (91 do 21). Spośród formacji derywowanych najliczniejsze okazały się struktury patronimiczne na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz* (35) oraz na *-ik*, *-yk* (27). Mniej popularne były jednostki onimiczne utworzone za pomocą sufiksów: *-ak* (14), *-ek* (7), *-uk* (6) oraz *-ka* (2).

Wyliczenia te świadczą o tym, że w badanym okresie lokalny system antroponimiczny nie był jeszcze ustabilizowany i charakteryzował się znaczną dynamiką.

Należy zauważyć, że istniały różne sposoby identyfikacji antroponimicznej tej samej osoby. Zabieg mógł obejmować użycie tylko podstawy motywującej bądź dodatkowego wykładnika formalnego. Żeby się o tym przekonać, wystarczy porównać przykładowe zapisy źródłowe: Andreae *Biernacik* Popławski 1651 – N[obi]lis Andreae *Biernat* Popławski 1670, Slach. Walentego *Adamowicza* Popławskiego 1674 – N[obi]lis Valentini *Adamiak* Popławski 1677, Balthazar oll Mathiae *Burak* Popławski 1601 – Balthazar oll Mathiae *Burakowicz* Popławski 1603, N[obi]lis Alberti *Janaszczyk* 1677 – N[obi]lis Albertus *Janaskowicz* 1683, Andreas Popławski

Kazimierz 1650 – *Andreae Popławski Kazimierowicz* 1653, *Slach. Stanisław Mikołajczyk* 1674 – *N[obi]lis Stanislai Mikołajczuk* 1678, *N[obi]lis Valentini Popławski Szkoda* 1644 – *Valentini Szkodziak Popławski* 1646, *N[obi]lis Lucas oll Jacobi Piętkowicz de Popławy* 1572 – *Lucas oll Jacobi Piętko Popławski* 1604, *Nobilis Andreae Popławski dicti Wałaszuk* 1686 – *N[obi]lis Andreae Popławski Wałach* 1696.

Inną kwestią, którą poddano badaniu, była liczebność poszczególnych typów nazw w przekroju czasowym, co wiąże się z dynamiką słowotwórczą przydomków i przezwisk. Aby ją zobrazować, zdecydowano się na chronologiczne uszeregowanie antroponimów według dat ich pierwszych poświadczeń. Dodatkowo dokonano podziału poświadczeń na poszczególne półwiecza. Wynik przedstawia się następująco:

– I poł. XVI wieku: *Chabda, Krolewicz/Krolowicz, Włost* 1528, *Lacho(w)ic(z)/ Lecho(w)ic(z)* 1546, *Ochniewicz* 1547;

– II poł. XVI wieku: *Grod, Grodek, Noska, Trusk(o)* 1555, *Burak* 1566, *Kazimi(e)r(z)owic(z), Włos(t)o(w)ic(z)* 1567, *Biskupowicz, Gawłowicz, Noszczykowicz* 1569, *Bienkowicz, Kielbowicz, Piekut, Piekutowicz* 1571, *Piętkowicz* 1572, *Kierowicz* 1574, *Burako(w)ic(z)* 1576, *Ki(e)ra* 1577, *Adamowicz, Gita/Gyta, Michałowicz* 1580, *Burkat, Piętko* 1587, *Biskup, Biskupek, Janas(z)ek, Ochnio* 1588, *Lenartowicz, Les(z)ko(w)ic(z)* 1589, *Michno* 1591, *Nos(z)czyk* 1594, *Noskowicz* 1595, *Surma* 1597, *Mich(n)o(w)ic(z), Truskowicz, Turek* 1599;

– I poł. XVII wieku: *Nos(z)czyk* 1602, *Chab(d)zik, Ki(e)rzyk* 1603, *Chabdzic* 1604, *Kosowicz, Staskowicz* 1605, *Herny, Surmik* 1607, *Janus(z)kowicz* 1613, *Abrahamowicz* 1614, *Chabo(w)ic(z)* 1627, *Janas(z)czyk* 1628, *Aleksandro(w)ic(z), Janas(z)ko(w)ic(z)* 1629, *Biskupik* 1640, *Kazimierzczyk, Kazimierz, Pilisko(w)icz, Szkoda, Światlik, Wałach* 1644, *Gołqbek, Kosczyk* 1645, *Pisarc(z)yk, S(z)kodziak* 1646, *Ostafiejowicz* 1648, *Baraniak, Kociak, Wałasik/Wałaszyk, Wałaszek* 1649, *Erazmik, Ostafiej/Ostapiej* 1650;

– II poł. XVII wieku: *Biernacik* 1651, *Wojcieszyk* 1653, *Lizaczek, Parzychlebik* 1655, *Pisarc(z)uk* 1656, *(E)razmiak/Harazmiak* 1660, *Baltaziak, Gawlak/Gawłak* 1661, *Piecus(z)ak* 1662, *Baltusek* 1665, *Baltusak, Fabianik* 1667, *Biernat* 1668, *Frąc(z)ak* 1669, *Bartoszkowicz* 1670, *Baltuch, Jerzak, Michalc(z)uk* 1671, *Maciejczuk* 1672, *Bartoszewicz, Łukasik, Marcjanik, Michalczyk, Mikołajc(z)yk* 1674, *Ostafiejc(z)uk* 1675, *Adamiak* 1677, *Maciejc(z)ak, Mikołajc(z)uk* 1678, *Eustachowicz, Marcinik, Świcielik* 1679, *Ostafiejczyk* 1683, *Maciejczyk, Wałaszuk* 1686, *Sebastianik/Sobiestianik* 1688, *Maciejak* 1693, *Gawlik* 1694, *Frąc* 1696.

Liczebność poszczególnych typów nazw (w układzie chronologicznym obejmującym poszczególne półwiecza) przedstawia poniższa tabela:

	Łączna liczba antroponimów	Liczba formacji niederywowa-nych	Liczba struktur derywowanych za pomocą formantów					
			-icz, -(ew)icz, -(ow)icz	-ik, -yk	-ak	-ek	-uk	-ka
I poł. XVI wieku	5	3	2	–	–	–	–	–
II poł. XVI wieku	36	12	18	1	–	3	–	2
I poł. XVII wieku	32	4	11	12	3	2	–	–
II poł. XVII wieku	39	3	3	14	11	2	6	–

Zawarte w niej dane wskazują, że formacje na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz* największą żywotność wykazywały w II poł. XVI i w I poł. XVII wieku. W II poł. XVII stulecia popularność tego typu struktur zmalała. Z kolei przydomki i przezwiska derywowane formantem *-ik*, *-yk* w większej liczbie pojawiły się dopiero w I poł. XVII wieku. Jeszcze później, bo na II poł. XVII stulecia, przypadł wzrost popularności struktur zawierających sufiksy *-ak* i *-uk*. Pozostałe typy strukturalne (może z wyjątkiem czasowego wzrostu popularności nazw derywowanych w II poł. XVI wieku) nie wykazywały fluktuacji.

Przydomki, jak wspomniano, były formacjami dziedzicznymi, w związku z tym zdecydowano się również na zbadanie ich trwałości. W tym celu obliczono liczbę lat, które upłynęły od ich pierwszego do ostatniego poświadczenia. Uzyskane w ten sposób dane należy traktować jako orientacyjne, bowiem przydomki mogły realnie funkcjonować, a nie zostały poświadczone w materiałach źródłowych lub źródła na ich temat nie przetrwały. Kolejność antroponimów ustalona według ich żywotności wygląda następująco:

Lacho(w)ic(z)/Lecho(w)ic(z) (130), *Burako(w)ic(z)* (117), *Kazimi(e)r(z)owic(z)* (109), *Krolewicz/Krolowicz* (101), *Adamowicz*, *Mich(n)o(w)ic(z)* (94), *Les(z)ko(w)ic(z)* (87), *Biskup* (85), *Chabda* (80), *Gawłowicz* (75), *Noska* (63), *Abrahamowicz* (62), *Aleksandro(w)ic(z)* (61), *Biskupowicz* (60), *Janas(z)ko(w)ic(z)* (54), *Trusk(o)* (53), *Wałach* (52), *Janas(z)czyk*, *Włost* (49), *Burak*, *Kociak* (48), *Baraniak* (47), *Ochniewicz* (45), *Nos(z)czyc* (39), *Biskupik*, *S(z)kodziak* (38), *Chabdzicz*, *(E)razmiak/Harazmiak* (37), *Nos(z)czyk* (35), *Wałasik/Wałaszyk* (34), *Pisarc(z)yk* (33), *Bienkowicz* (32), *Biernat*, *Piekut*, *Pisarc(z)uk* (27), *Chab(d)zik*, *Włost(t)o(w)ic(z)* (26), *Ki(e)ra*, *Ostafiej/Ostapiej* (24), *Gita/Gyta* (20), *Jerzak* (19), *Maciejczuk* (18), *Marcjanik*, *Piętka* (17), *Gawłak/Gawłak* (13), *Mikołajc(z)yk* (12), *Janas(z)ek*, *Ochnio* (11), *Adamiak*, *Szkoda*, *Truskowicz* (9), *Michalc(z)uk*, *Turek* (8), *Baltusak/Baltusiak/Bartosiak*, *Fabianik*, *Sebastianik/Sobiestianik* (7), *Kazimierzuk* (6), *Mikołajc(z)uk* (5), *Michno* (2), *Kazimierczyk*, *Ostafiejc(z)uk* (1).

Powyższe liczby świadczą o zakorzenieniu niektórych onimów w lokalnym mikrosystemie antroponimicznym. Z przedstawionych wyliczeń wynika, że najdłuższą

tradycję miały formacje na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz* oraz struktury niederywowane. Nazwy osobowe zawierające wskazany formant były powszechnie stosowane w Wielkim Księstwie Litewskim do identyfikacji antroponimicznej przedstawicieli różnych warstw społecznych, w tym szlachty. Szczyt ich popularności na Podlasiu przypadł na XVI stulecie (Citko, 2001, s. 78–79; Tichoniuk, 1988, s. 84–87). Po przyłączeniu województwa podlaskiego do Korony w 1569 roku antroponimy na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz* stopniowo traciły na popularności (Dacewicz, 1995, s. 19). Interesujące, że przedstawiciele rodu Popławskich używali tego typu formacji w całym badanym okresie, a więc do końca XVII wieku. Stanowi to na tle okolicznej szlachty swoisty fenomen. Jak go wytłumaczyć? Możliwe, że trzymanie się tego modelu antroponimicznego było wyrazem konserwatyizmu i przywiązania do tradycji. Niewykluczone również, że jednym z czynników podtrzymujących tego typu nazwy było bliskie sąsiedztwo i oddziaływanie antroponimiczne Brańska, w którym formacje na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz* były nazwiskami mieszczzańskimi.

Zwróćmy jeszcze uwagę na antroponimy: *Noska*, *Noskowicz*, *Nos(z)czyc*, *Nos(z)czyk*, *Noszczykowicz*, *Piętka*, *Piętkowicz*, *Trusk(o)*, *Truskowicz*, *Włost*, *Włos(t)owic(z)*. Przydomki te powstały najprawdopodobniej w wyniku przyjęcia przez obce rody nazwiska *Popławski*. Stało się to prawdopodobnie po osiedleniu się w Popławach szlachty pochodzącej z miejscowości Noski, Piętki, Truski i Włosty (Złotkowski, 2007, s. 78).

Wykonana na potrzeby niniejszego opracowania kwerenda źródłowa ujawniła stosunkowo dużą liczbę przydomków i przezwisk używanych do identyfikacji antroponimicznej szlacheckiego rodu Popławskich na Podlasiu w XVI–XVII wieku.

W wyniku przeprowadzonej analizy językowej udało się:

1. dokonać strukturalno-semantycznej klasyfikacji wyekscerpowanego materiału antroponimicznego;
2. określić liczebność poszczególnych typów nazw w przekroju czasowym oraz zbadać związaną z tym dynamikę słowotwórczą onimów;
3. zbadać trwałość antroponimów oraz ich zakorzenienie w lokalnym mikro-systemie antroponimicznym.

Podsumowując wyniki badań, trzeba zwrócić uwagę na bogactwo i różnicowanie nazw, które posłużyły do nominacji antroponimicznej członków omawianego rodu. Uzyskane rezultaty świadczą o tym, że lokalny mikrosystem antroponimiczny w owym czasie nie był jeszcze ustabilizowany formalnie i charakteryzował się dość dużą dynamiką. Należy zauważyć, że zasadnicze właściwości owego systemu zbliżają go do cech nazewnictwa innych podlaskich rodów szlacheckich okolic Brańska. Nie ulega jednak wątpliwości, że niektóre aspekty owego mikrosystemu (jak np. trwałość formacji na *-icz*, *-(ew)icz*, *-(ow)icz*) stanowią o jego odmienności.

ŹRÓDŁA

a) rękopiśmienne

AGAD Warszawa:

KGB 13, Księga grodzka brańska nr 13 z l. 1612–1614

KGB 23, Księga grodzka brańska nr 23 z l. 1627–1630

KGB 39, Księga grodzka brańska nr 39 z l. 1670–1717

ASK I 47, Rejestr poborowy ziemi bielskiej z 1579 r.

ASK I 70, Rejestr pogłównego pow. brańskiego z 1673 i 1674 r.

AP Białystok:

KGB 1, Księga grodzka brańska z l. 1640–1641

Archiwum Diecezjalne w Drohiczynie:

Br I/B/1, Księga chrztów par. Brańsk z l. 1644–1701

AN Kraków:

Zbiór Zygmunta Glogera

ZZG 17, Odpisy dokumentów z ksiąg relacji i dekretów grodzkich brańskich z l. 1541–1599

ZZG 18, Odpisy dokumentów z ksiąg relacji i dekretów grodzkich brańskich z l. 1537–1599

ZZG 20, Odpisy dokumentów z ksiąg grodzkich brańskich: relacji, dekretów, ksiąg wieczystych grodzkich brańskich z l. 1537–1791

CDIAU Lwów (Ukraina):

L 812-1-7, Regesty dokumentów z ksiąg grodzkich brańskich z l. 1600–1604

L 812-1-8, Regesty dokumentów z ksiąg grodzkich brańskich z l. 1604–1608

b) drukowane:

AU, (1932). Spis szlachty podlaskiej składającej przysięgę Koronie Polskiej w 1569 r. W: Stanisław Kutrzeba, Władysław Semkowicz (red.), *Akta Unii Polski z Litwą 1385–1791* (s. 236–264). Kraków: Polska Akademia Umiejętności, Towarzystwo Naukowe Warszawskie.

RIB 33, (1915). Popis wojenny ziemi bielskiej z 1567 r. *Russkaâ Istoričeskaâ Biblioteka*, XXXIII, s. 1035–1181.

ŹDz 17, (1908). Popis wojenny ziemian województwa podlaskiego z 1528 r. i rejestr poborowy woj. podlaskiego z 1580 r. W: Aleksander Jabłonowski (red.), *Źródła dziejowe, t. VI, Podlasie, t. XVII, cz. I* (s. 90–128, 187–222). Warszawa: Wydawnictwo Gebethnera i Wolffa.

BIBLIOGRAFIA/REFERENCES

- Abramowicz, Zofia. (1993). *Imiona chrzestne białostoczan w aspekcie socjolingwistycznym (lata 1885–1985)*. Białystok: Wydawnictwo Filii UW w Białymstoku.
- Breza, Edward. (1978). *Pochodzenie przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*. Gdańsk: Uniwersytet Gdański.
- Citko, Lilia. (2001). *Nazewnictwo osobowe północnego Podlasia w XVI w.* Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Dacewicz, Leonarda. (1995). Sposoby identyfikacji szlachty w XVI-wiecznej ziemi bielskiej. *Zeszyt Naukowy Wojska Polskiego*, 9, s. 15–21.
- Dacewicz, Leonarda. (2001). *Antroponimia Białegostoku w XVII–XVIII wieku*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Kapica Milewski, Ignacy. (1870). *Herbarz*. Kraków: Drukarnia „Czasu” Kirchmayera.
- Klinkosz, Małgorzata. (1999). Funkcjonowanie pomorskich przydomków szlacheckich we współczesnej polszczyźnie. *Rocznik Gdański*, LIX(2), s. 87–117.
- Kondratiuk, Michał. (1974). *Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostoczczyzny*. Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Kuć, Joanna. (2003). Przydomki szlacheckie jako jeden ze sposobów identyfikacji szlachty z parafii trzebieszowskiej w 2 poł. XVII w. *Białostockie Archiwum Językowe*, 3, s. 119–132.
- Mordań, Michał. (2019). *Chrześcijańskie dziedzictwo imiennicze utrwalone w nazwiskach mieszkańców Bielska Podlaskiego, Hajnówki i Siemiatycz*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Romaniuk, Zbigniew. (2016). *600 lat tradycji szlacheckiej. Popławy 1416–2016*. Brańsk: OSP w Popławach.
- Romaniuk, Zbigniew. (2021). *Brańsk. Dzieje miasta, t. 1 (do 1795 r.)*. Brańsk: OSP w Brańsku.
- Sajewicz, Michał. (2013). *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostoczczyźnie na tle ogólnopolskim*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Tichoniuk, Bazyli. (1988). *Antroponimia południowej Białostoczczyzny w XVI w.* Opole: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich w Opolu.
- Warchoń, Stefan. (1996). W sprawie terminów: 1. przezwisko, 2. przydomek (Rozważania terminologiczne). *Terminovedenie*, 1(3), s. 135–142.
- Złotkowski, Piotr. (2007). Przydomki i przezwiska szlachty ziemi bielskiej na Podlasiu w XVI–XVII w. W: Maria Petrova, Petar Sotirov (red.), *Filologičeski i metodičeski izsledvania. Badania filologiczne i metodyczne* (s. 70–80). Smolyan–Lublin: Uniwersytet Płowdiwski im. Pasija Hilendarskiego, Filia w Smolanie; Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Złotkowski, Piotr. (2017). *Antroponimia historyczna mieszczan i chłopów Brańska i okolic w ujęciu statycznym i dynamicznym*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Data zgłoszenia artykułu: 20.09.2024

Data zakwalifikowania do druku: 23.10.2024